

צ'בזטי מזהר"י

תנינא

דף כח.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה נז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

קשיות על הש"י כמו כן בהכרח שיהי' קשה קשיות על הצדיק כי הוא מתדמה אליו ית' :

ובענין הקשיות שקשה על הש"י מרגלא בפומי' לומר, אדרבא, כך ראוי להיות דייקא "שיהי' קשיות על הש"י, וכך נאה ויפה לו ית' לפי גדולתו ורוממותו. כי מעוצם גדולתו ורוממותו שהוא מרום מאד מדעתינו, ע"כ בוודאי א"א שנבין ונשיג בשכלינו הנהגתו ית' [2]. וע"כ בהכרח שיהיו עליו ית' קשיות, כי כך נאה ויפה להבורא ית' שיהי' מרום ונשא מדעתינו, שעייז קשה הקשיות כנ"ל, ואם הי' הנהגתו כפי חיוב דעתנו א"כ הי' ח"ו דעתו כדעתנו [3]:

נג' [7] גודל יקרת המחשבה נודע לי עתה. כי המחשבה יקרה מאד מאד, שנעשה ממנה דברים שלימים ממש שיש להם קיום כל הימים שיתקיימו העולמות, כל זמן אשר הש"י וכו' וכו' [7]. והכמה יקר יותר, כי מחשבה הוא שעולה על מחשבתו לבד, והכמה הוא שבונה בהכמתו בנינים בשכלו והוא יקר מאד, ועיקר הדבר שיהי' באמת. ואפי' פשט שמחדשין הוא ג"כ דבר גדול מאד, וצריך ג"כ שיהי' באמת. וגם להיפך כשהוא בלא אמת נעשה ממנה ג"כ דברים להיפך [8]:

נד' [9] הבחירה ביד האדם לעשות כרצונו. ואפי' כל הדברים הכל ביד האיש הישראלי להתנהג הכל כרצונו כבחירתו. כי ביד ישראל יש בחירה בידם על כל דבר שבעולם [9]. כי אצל אחרים יש דברים שהם מוכרחים בהם [10], אבל אצל איש הישראלי כל דבר ודבר שהוא עושה כגון לנסוע לאיזה מקום וכיוצא, יש בו עבודה [1] וע"כ יש לו בחירה על הכל [8]:

נה' [2] רווח העוה"ז אין לשער, דהיינו מה שהאדם יכול להרויח בזה העולם, ואין צריך על זה הוצאות משלו שקורין "תאוויש לאג" רק ממה שהכין לפניו הבורא ית' יכול להרחיב ידו ולהרויח הרבה מאד. **עין לא ראתה וכו' [11]:**

נו' [12] כשיש להאדם לב איך"ש שייך אצלו מקום כלל, כי אדרבא הוא מקומו של עולם וכו' כי האלקות הוא בלב כ"ש (תהלים עג) **צור לבני**. [1] ואצל הש"י נאמר (שמות לג) **הנה מקום אתי** שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו [12]. נמצא מי שיש לו לב ישראלי אין ראוי לו לומר שמקום זה אין טוב לפניו, כי אין שייך אצלו מקום כלל, כי אדרבא הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כנ"ל [13]:

נז' [2] דע כשצדיק גדול אמיתי מגלה תורה חידושים נפלאים ונוראים הוא טובה להקטנים במעלה שעייז נתגדל הקטן במעלה שהכל רצים ובאים אליו וגם בהס"א נתגדל אחד עייז כמו שמצינו בכלעם כשנתן השם יתברך את התורה לישראל באו כל האומות לבלעם (כשארז"ל זכחים קמו). נמצא שעייז נתנית התורה לישראל נתגדל בלעם ובאו אליו כל העולם והוא

נב נג נד נה נו נז נח נט

מוהר"ן תנינא

כח.

עמד עצמו על איזה פסוק ואמר להם תורה. כי אז כשבאו אליו שאלו אותו מה ששאלו **ח' למבול ישב** [22] והוא עמד על פסוק והשיב להם **ח' עוז וכו'** [23]. וכן בישראל בעצמן שהם בקדושה ואינם באים ח"ו לבלעם וכיוצא בו. אך כשצדיק גדול אמיתי מגלה חידושים ונעשה רעש גדול שזה מגלה חידושים נוראים כאלו, אזי כולם מתקבצים ובאים לאיזה קמן במעלה, ונאספים אצלו לשמוע ממנו, מחמת הרעש שנעשה עייז החידושים שמגלה הצדיק הגדול, והוא עומד עצמו על איזה פסוק ואומר להם מה שאומר :

נח' [24] יש"ה בני אדם שאומרים שכשהצדיק גדול במעלה מחמת גדולתו אינו יכול להשגיח ולהסתכל על בני העולם כי הוא רחוק מהעולם. ובאמת אינו כן [25], כי אדרבא כשהצדיק גדול מאד הוא יכול להשגיח ולהסתכל יותר על העולם. וכמו שמצינו ברכב יוחנן בן זכאי שבוודאי היה גדול במעלה מאד מאד יותר ויותר הרבה מהצדיקים שבזמן הזה, ואעפ"כ אמר אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר (כלים פ' יז [26]). נמצא שריב"ז היה בקי כ"כ בתוך העולם עד שהיה מתיירא לומר דברי תורה שלא ילמדו ממנו הרמאים. הרי שהיה בקי מאד בהעולם, עד שאדרבא היה מתיירא פן ילמדו ממנו רמאות, כי באמת כל מה שהצדיק גדול ביותר יכול להשגיח ולהסתכל בעולם יותר, כי הלא הש"י הוא מרום ומנושא מאד מאד מן העולם ואף על פי כן הוא משגיח בהשגחה פרטיות"ה על כל העולם. כי באמת מי שהוא יש אזי אינו יכול להיות בכל מקום בבת אחת כי מה שהוא ישות"ס כשהוא עומד כאן אינו כאן, כגון כשהוא באיזה עבודת ח' אינו יכול להסתכל בעולם. אבל מי שהוא **אין**, אין מקום שלא יהיה שם, כי אין לו מקום כלל. ועי"כ כל מה שהצדיק נכלל יותר באין, הוא יכול להשגיח ולהסתכל בעולם ביותר כי אין שייך לומר עליו שהוא במקום גבוה ורחוק מהעולם כי אין לו מקום כלל וכמו שמוכח בדברינו [2] בשם המגיד על הרוצה להחכים ידרים וכו' עיי"ש :

נח' [24] יש זריו ונשכר זריו ונפסד ועין פסחים נ:). כי דע כי מצוה גוררת מצוה [27], נמצא שהמצוה גוררת את חבירתה ובוודאי יש איזה בחי' בין המצות מה שהוא בין מצוה למצוה [28] שהוא מקשר מצוה אחת לחבירתה, אשר על ידי זה, המצוות נגדרים אחת אחר חבירתה. ובאמת זאת החכי' בעצמה היינו מה שהוא בין המצוות כנ"ל זאת החכי' היא ג"כ יקרה מאד. ועל כן מי שהוא צדיק מנעוריו והולך בדרך הישר מימיו מדרגא לדרגא כמו שכתוב באברהם (בראשית כד) **ואברהם זקן בא בימים** שאברהם בא לדרגא שלו על ידי הימים כמוכח בוורה (חיי שרה ד' קכט ע"א) כי בן ג' שנים הכיר את בוראו (נדרים לב), והי' הולך תמיד מדרגא לדרגא. ומי שהוא בבחי' זו, הוא מפסיד על ידי הזריזות, כי

תורה אור
תורה נה
ישעיהו סד (ג) ופעולם לא
שמעו לא האוינו עין לא
ראתה אלהים וולתף יצשה
לקטפה לו:

תורה נו
תהלים עג (כו) קלה שארי
ולבני צור לבני וחקקי
אלהים לעולם:
שמות לג (כא) ויאמר ידוד
הנה מקום אתי ונצבתי על
הצור:

תורה נז
תהלים כט (י) יקוק למבול
שם וישב יקוק מלך לעולם:
(יא) יקוק עז לעמו יתן יקוק
יברך את עמו בשלום:
תורה נח
בראשית כד (א) ואברהם זקן
בא בָּיָמָיו וידוד בָּרַךְ אֶת
אֲבְרָהָם בָּמָל:

^{*} בכל המהדורות - שיהי', ובמנוקדים פתחו - שיהיו

² עיין שיחות הר"ן אות קיח. עיין חתם סופר ובהשקפה נכונה על שיעור 20 (שיעור 20)

³ כמאמר ההבטח אילו ידעתי הייתי ספר העיקרים מאמר ב סוף קטע ל' ודרשות הר"ן דרוש רביעי. ועיין לעיל תורה נג ה' דברים נבדל דעתו מדעתנו ועיין חיי מוהר"ן כד ועיין שיש"ק ח"ו סימן רך. ועיין ספר הכוזרי - מאמר חמישי אות כא כי אלו יכלנו להשיג את אמתו היה זה מעיד על חסרון שלמות בו. ועיין לעיל ח"א תורה כא אות יא

⁴ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

⁵ עיין לק"ע מחשבות אות יז

⁶ עיין הקדמת הוזהר דף ד: ה. ותורה זו

⁷ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

⁸ עיין וזהו תוריע דף מז. ד"ה א"ר יצחק

⁹ עיין אור יקר להרמ"ק על הוזהר פרשת וישב שער ח' סימן ד' כרך ו' עמ' עא טור ב'. גם עיין (משלי כא א') לב מלך ביד ה', וכתוב (ישעיהו י' ה') אשור שבת אפי', (ונו ילדו הטוב קטן כי אין לו נשמה ויפסל ממנו) כחכמו לטוב קטנה ולבדיל לרוע קטנה לאת הולכי' בחינתו לרע קטנה כי אין מתנהג לנשמה ויפסל ע"י (עיין חוללות יצחק בראשית כ ט) (וכפסי חכ"ד חוה הכנה כדכ פשוט שאין לנו בחינה)

¹ עיין לעיל תורה נד ח"א אות ג'

² ועיין לקמן תורה קי תנינא

³ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

⁴ נמצא כבר בדפוס

⁵ ישעיהו סד ג'

⁶ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

⁷ בדפוס ובתקופה ותולד - אין ומתולד - אין

¹¹ עיין תורה מט אות א'

¹² * בפרש"י שם ובראשית רבה סח ט' [שמות רבה מה ו, וספר היצירה (גרסת השלם ניו יורק תשמג) פ"ד מ"ב וזהר ח"ב דף רמב. ותקוני זוהר דף פא: ועיין תורה א תנינא אות יד]

¹³ עיין שיחות הר"ן סימן קלט ושיש"ק ח"ב סימן רמב

¹⁴ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

¹⁵ נוסף בתקפא. בתרל"ד קט

¹⁶ תהלים כט א'

¹⁷ שם בפסוק הסמוך

¹⁸ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

¹⁹ בתקפא מנוקד - יש

²⁰ עיין פ"י רבנו יונה על משלי כא יב משכיל צדיק לבית רשע

²¹ * משנה טו

²² בכל המהדורות - פרטיות

²³ בתקפא. יש ת, בתרל"ד - ישיית, מתולד - ישות

²⁴ * בלקוטי קאמ, תורה קטב [ובסוף תורה עט בהשקפה]

²⁵ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

²⁶ * אבות פרק ד'

²⁷ עיין לעיל תורה כב אות ט'

מאמר כשצדיק אמיתי מגלה תורה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

כְּשֶׁהַצַּדִּיק הַגָּדוֹל הָאֱמִיתִי מְגַלֵּה חֲדוּשֵׁי תוֹרָה נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים, עַל יְדֵי זֶה נִתְגַּדְּלִים גַּם אֵיזָה קְטָנִים בְּמַעֲלָה, כִּי נַעֲשֶׂה רַעֲשׁ גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁזֶּה מְגַלֵּה חֲדוּשֵׁים נּוֹרָאִים כָּאֵלֶּה, וְעַל יְדֵי זֶה הֵבֵל רָצִים וּמִתְקַבְּצִים וְכֹאֵים לְאֵיזָה קָטָן בְּמַעֲלָה לְשִׁמְעַם מִמֶּנּוּ אֵיזָה חֲדוּשֵׁי תוֹרָה, וְהוּא עוֹמֵד עַצְמוֹ עַל אֵיזָה פְּסוּק וְאוֹמֵר לָהֶם מֶה שְׁאוּמֵר. (לק"ע בתרא צדיק (טא)

שיחות

אזי כולם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה, ונאספים אצלו לשמוע ממנו. ע"כ. ואמר על זה רלו"צ ז"ל: רואים מכאן שהקטן יכול לרמות את עצמו וחושב שזה שכולם רצים ומתקבצים אליו אינו אלא מכוחו וגדולתו, ובאמת זה הכל מהצדיק האמיתי שמגלה אז תורה. (שיחות מרבי לוי יצחק בנדר זצ"ל אות קבא מרשימותיו של הרב שלמה חיים רוטנברג)

בכל דבור של מתן תורה התפשט בכל העולם וחדר לנפשו של כל אחד ועורר אותו לתשובה, ועל כן חיפש חיזוק אבל פחד שמשה רבנו יחמיר עליו בעצות קשות, על כן רץ לבלעם שהרגיע אותו שזה לא שייך לו, אלא לעם ישראל. וכך בכל חג מתן תורה יש הארה גדולה של תשובה לכל אחד, ומתעורר מאד לתשובה, ומי שמחפש רב שלא יחמיר עליו רץ לאיזה רב שירגיע אותו ועי"ז מתגדל איזה רק קטן במעלה כי באים אליו רבים שירגיע אותם. (עפ"י עלון אור הגאולה מדור באר הנחל מאמר של רבי אליעזר ברלנד)

אינה דומה תורה של צדיק אמיתי גדול לתורה של צדיק קטן, דתורה של צדיק גדול מעוררת שפע חידו"ת בעולם וממילא גם הצדיקים הקטנים מקבלים שפע חידו"ת ונמשכים אנשים גם אליהם, ולא רק זה, אלא אפי" אצל הגוים מקבל שפע מנהיג א' ע"י השפע שעורר הצדיק הגדול, וכמו שמצינו במתן תורה שע"י שנתעורר השפע דמתן תורה לישראל, נמשך שפע גם לבלעם ונתקבצו אליו האומות ודרש להם דרשה מחודשת (לאותו זמן) בפס' ד' עז לעמו יתן. ונלמד מזה בק"ו שאם יתקבצו לאיזה צדיק קטן כאשר נעשה בעולם רעש של מתן תורה (לצדיק גדול), שיוכל לגלות למתקבצים אליו פי' חדש בפסוק. (שיחות מוסר עפ"י ליקוטי מוהר"ן ר' יודא שינפלד)

לקוטי הלכות

אין

קושיות

- אזי כולם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה, ונאספים אצלו לשמוע ממנו – צ"ע מדוע מחפשים צדיק מה גורם להם להתעוררות? לא ברור כי מניה וביה בתורה עצמה מבלעם משמע שבשהצדיק אומר תורה כולם מרגישים התעוררות או פחד. אבל מלשון התורה בסוף 'ונאספים אצלו לשמוע ממנו, מחמת הרעש שנעשה ע"י החידושים שמגלה הצדיק הגדול', משמע שבגלל שמתפרסם בעולם ע"י שאחד מספר לחבירו שיש במקום פלוני צדיק שמחדש חדושים נפלאים. וראה לעיל בשיחות שרבי אליעזר ברלנד הבין שמרגישים התעוררות.
- אך כשצדיק גדול אמיתי מגלה חידושים ונעשה רעש גדול שזה מגלה חידושים נוראים – צ"ע איך נעשה הרעש גדול בחוץ האם אנ"ש שמספרים אח"כ מה ששמעו. או כמו במ"ת שבזמן שהצדיק מגלה תורה מרגישים בחוץ בחי' של מתן תורה? בהרבה מקומות בספרי רבנו משמע שרעש גדול הכוונה שמדברים כולם מאיזה עניין חדש שקרה.
- כשהקב"ה גילה תורה לישראל אזי בכל העולם שמעו קולות וברקים, וצ"ע כשצדיק אמיתי מגלה תורה האם מרגישים משהו?
- אזי כולם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה – צ"ע בשלמא במתן תורה חשבו שעולם נחרב אבל כשצדיק גדול מגלה תורה מדוע רצים לצדיק קטן במעלה, הרי לא נחרב העולם?
- אזי כולם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה, ונאספים אצלו לשמוע ממנו – צ"ע מדוע לא מתקבצים אצל הצדיק הגדול? נראה לי כיון שידועים שהצדיק הגדול דורש תשובה, נח להם לילך לקטן במעלה שדורש דרשות ולא תשובה. כמו הגוים שלא רצו אל משה אלא אל בלעם די"קא. בלעם הרגיע אותם שהעולם לא יחרב גם אם הם ימשיכו בדרכם.

ו. והוא עומד עצמו (הקטן במעלה שבאו אליו) על איזה פסוק ואומר להם מה שאומר – דהיינו כמו בלעם. וצ"ע האם באמת מקבל כח לחדש חדושים מכח התורה שהוריד הצדיק? או שרק מצנן אותם מכח מה שכבר היה בו. ראה לעיל בשיחות שהר"י שינפלד הבין שהקטן מקבל כח לחדש מכח הצדיק הגדול שמגלה תורה.

ז. כשצדיק גדול אמיתי מגלה תורה חידושים נפלאים ונוראים הוא טובה להקטנים במעלה – צ"ע קצת נראה שהלשון 'הוא טובה להקטנים' משמע שלא רק מה שרבים רצים אליהם, אלא שממש יש להם טובה ממשית, שזוכים לחדושי תורה. וצ"ע.

ח. הוא טובה להקטנים במעלה – צ"ע אולי כמו שמסופר על כמה גדולים שעמלו זמן רק לתרץ קושיא חזקה ואחרי שתרגו שמו מאדם אחר שמתרץ אותו תרוץ בלא עמל ואמרו שאחרי שחכם אחד מתרץ אזי התירוץ כבר נמצא למטה וכל אחד יכול להגי אליו בקלות יותר.

ט. בסנהדרין פט. בסוגית הכובש נבואתו לוקה שואלת הגמ' מנין ידעי ומתרתת עפ"י עמוס ג' ז' לא יעשה ה"א דבר כ"א גילה סודו לעבדיו הנביאים. צ"ע האם כמו נבואה כשבאה לאחד באה לכולם, הכי נמי צדיק שמוריד תורה, כיון שירדה ניתן לעוד רבים לגלות אותה? שנמצא לפ"ז שהקטן במעלה זוכה לחידושים בתורה מכח הצדיק. או שלא דומה נביא לחכם, דעדיף מנביא ובכוחו עולה ומוריד^ז ולא כנביא שרק מקבל, ועל כן רק על נבואה זה נאמר ולא על חכמה.

י. צ"ע עפ"י הנ"ל בסנהדרין פט. כל נבואה שמתנבא נביא גם חבריו קבלוה האם מכח זה גם כל ישראל אם לא נביאים הם בני נביאים הם ומקבלים איזה התעוררות לתשובה מכח זה ועל כן מחפשים צדיק שיעזור להם.

יא. כמו שמצינו בבלעם – צ"ע האם בלעם היה קטן במעלה? הרי היה נביא (סנהדרין קו.) ומוכרח שהיה גם חכם עשיר גבור ענו וגבה קומה כמשה רבנו^ז. אלא הכוונה ביחס להקב"ה שגילה אז תורה לישראל.

יב. נמצא שע"י תנינת התורה לישראל נתגדל בלעם – צ"ע האמנם לפני מתן תורה בלעם לא היה מפורסם? במדרש בתי מדרשות^י איתא שסבר שיוציא את ישראל ממצרים ויתנתן להם התורה על ידו וכשראה שניתנה ע"י משה נתקנא וסידר הקללות והקב"ה הפך אותן לברכות. וראה סנהדרין קו. בתחילה היה נביא ואח"כ קוסם. ופרש"י כשנתן עיניו לקלל ניטלה ממנו הנבואה. וזה היה בסוף ארבעים שנה. והמהר"ל שם^י כתב שבו התקיימה בקשת משה אחרי חטא העגל ונפלינו וכו' דהיינו שלא תשרה שכניה על הגויים. וצ"ע מתנב"א רבה פ"ט^י. נמצא שבמתן תורה בלעם היה נביא, וצ"ע לפי רבנו האם במתן תורה נעשה נביא למשך ל"ח שנים, או שכבר היה נביא אבל לא מפורסם בכל העולם, שזה נעשה במתן תורה. ולפי המדרש שחשב שמתן תורה יהיה על ידו משמע שכבר היה נביא, רק לא מפורסם. מאידך הרי אמר "תמות נפשי מות ישרים" דהיינו כמו האבות הקדושים, ועל כן אולי גם אם לא היה נביא יכול היה לחשוב שמגיע לו להיות מנהיג ישראל, ומסתמא כלפי חוץ היה נראה ונחשב לצדיק^י גדול. וגם את כל המעשים המכוערים עשה אחרי שניטלה ממנו הנבואה וביקש להיות קוסם ע"י כוחות טומאה מעזא ועזאל שלזה צריך להיות שקוע חזק בטומאה.

יג. צ"ע איך בלעם היה יועץ פרעה קודם לידת משה, והרגוהו שנה לפני הכניסה לארץ נמצא שהיה בן למעלה ממאה עשרים שנה. והרי באוצר המדרשים אמרו שהיה רק בן שלשים ושלש^י. מוכרח שהם מדרשים חלוקים.

יד. מדוע עשה הקב"ה שכל העולם ישמעו את מתן תורה? הרי הציע להם את התורה ולא רצו לקבלה. ולאיהו עניין רצה שישמעו שישראל מקבלים אותה. – ראה בן יהוידע שם^י כדי שמי שירצה יוכל לבא ולתגיר.

^ז ראה תורה יג כיצד הצדיק מגלה תורה. בבחינת עיר גבורים עלה חכם ויורד עוז מבטחה.

^י אחז"ל אין השכינה שורה אלא על חכם גבור עשיר ובשבת צב. הוסיף בעל קומה כמשה רבנו, ובנדרים לח. הוסיף עניו כמשה רבנו.

^י בתי מדרשות חלק א (לרב שלמה אהרן ווערטהימער) – מדרש לפרשת ראה שופטים תצא – וצדקתי מאתי נאם ה' דעו כמה צדקה וגמילות חסדים עשיתי עמכם בימי בלעם והוא שנאמר (מיכה ו ד) עמי זכר נא וגו' מפני מה עבר בלעם על דעתו של הקדוש ברוך הוא והלך לקלל את ישראל שסבר בעצמו על ידו נגאלין ישראל ממצרים ועל ידו תנתן תורה לישראל כיון שיצאו על ידי משה ונתנה תורה על ידי משה מיד נתקנא בהן וערך עליהם סדרי קללות והקדוש ברוך הוא הפכן לברכה שנאמר (דברים כג ו) ויהפוך ה' אלהיך לך וגו' ואומר (במדבר כג ד) וישם ה' דבר בפי בלעם ואין דבר אלא מלאך שנאמר (תהלים קז ב) ישלח דברו וירפאם בא המלאך וישב בגרונו של בלעם וכשהוא היה רוצה לברך מניחו רוצה לקלל בולמו:

^י מהר"ל חרדושי אגדות על סנהדרין דף קו. בתחלה נביא וכו'. פ"י כי היה מתחלה נביא כי באה לו הנבואה קודם שיצאו ישראל ממצרים ואז היה הנבואה על האומות ג"כ, ולבסוף כשיצאו ממצרים ביקש משה שלא תשרה שכניה על או"ה רק על ישראל. וקודם מעשה זה לא נגמר הדבר שנסתלקה הנבואה מן האומות, וכאשר בלעם עצמו שהוא מן האומות הסכים על הברכות של ישראל, ואז נסתלקה השכינה מן האומות לגמרי שלא תמצא אח"כ השכינה על האומות (על נביא או"ה) ודבר זה מבואר:

^י תנא רבי אליהו רבה – פרק ט – מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ בין ישראל בין עכו"ם בין איש בין אשה בין עבד ובין שפחה הכל לפי המעשה שהוא עושה כך רוח הקדוש שורה עליו. עכ"ל. וא"א לחלק בין השראת שכניה לנבואה שהרי שם מדבר מדבורה הנביאה שזכתה לנבואה והשווה לה גם כל גוי שיכין עצמו לזה.

^י ראה אבות ה' יט מה בין תלמידיו של אברהם לתלמידיו של בלעם. והקשה המהר"ל צינץ מדוע לא אמר בין אברהם לבלעם אלא שבלעם נראה צדיק כלפי חוץ ורק בתלמידים רואים את הפנימיות של הרב.

^י כמבואר באוצר מדרשים 168 הובא באישי התנ"ך

טו. אזי כולם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה – צ"ע האם עי"ז נעשה מפרסם של שקר. צ"ע לכאורה כל צדיק שבאים אליו אע"פ שהוא קטן במעלה ממילא הוא מפרסם של שקר כי עי"ז הם לא באין לצדיק האמת שיכול לעזור להם הרבה יותר.

טז. וצ"ע האם בדוגמא מבלעם כווננו לומר שגם צדיק קטן במעלה שבאים אליו ונעשה מפורסם, זה הסט"א מגדיל אותו כדי שיחלוק על הצדיק הגדול.

יז. צ"ע האם הקטן במעלה מקבל כח לחדש בתורה מכח התורה הגדולה שנתגלתה או מכח שרבים באים אליו לשמוע תורה?

הקדמה

לא מצאתי שיחה בענין הרקע לתורה זו אבל נשמע שמדבר על איזה פלוני צדיק קטן במעלה שנתגדל ע"י שרבנו גילה תורות נפלאות.

עד כאן ההקדמה

תורה נז [1]

דע כשצדיק גדול אמיתי מגלה תורה חידושים נפלאים ונוראים הוא טובה להקטנים

במעלה שעי"ז נתגדל הקטן במעלה שהכל רצים ובאים אליו לא נתבאר הטעם שבאים אליו האם מרגישים התעוררות לתשובה מכח התורה של הצדיק האמיתי, או שהקטן במעלה זוכה לחדושי תורה מכח התורה הגבוהה של הצדיק הגדול. גם לא מבואר מדוע רצים לקטן ולא לגדול אבל נראה מסברא שכל מי שחושש שהצדיק הגדול יחמיר עליו בזיכרון התכלית תמיד, אזי במקום רויץ לצדיק האמת שדורש תשובה, מעדיף לרויץ לקטן במעלה שדורש דרשות, וגם מרגיע שלא צריך לחפש מדרגות גבוהות העיקר להחזיק מעמד ולהתחזק.

וגם בהס"א נתגדל אחד עי"ז כמו שמצינו בבלעם כשנתן השם יתברך את התורה לישראל בקולות וברקים נשמעו הקולות בכל העולם/י^א ועל כן **באו כל האומות לבלעם יי(כשארז"ל זבחים קטז)^{יב}. לשאול האם העולם הולך להחרב. והוא הוכיח להם מפסוקים שלא יחרב, ואמר להם שהקולות הם כיון שהקב"ה נותן תורה לישראל בקולות וברקים, דהיינו שאין להם להיבהל כי כל הרעש קשור רק לישראל ולא להם.**

^ט בן יהוידע זבחים דף קטז. ומאן דאמר מתן תורה שמע ובא להתגייר, גם מזה דן בדעתו דודאי יקבלו אותו, מאחר שעשה הקב"ה נס גדול במתן תורה שהלך הקול מסוף העולם ועד סופו, ואמאי עביד רחמנא ניסא בהכי, אלא ודאי כדי ללמד שכל אחת מן האומות אם יבא להתגייר ולקבל התורה יקבלו אותו.

^א לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{יב} **מהרש"א** זבחים שם – שכשנתינת תורה היה קולו וכו'. כדאמרין במדרשות יכול ניתנה תורה בשתיקה ת"ל ויהי קולות וברקים יכול לא היו שומעים את הקול ת"ל קול ה' בכח קול ה' יחולל אילות וגו' ואילות הן עובדי כוכבים כפרש"י בספר תהלים:

^{יג} נוסף בתקפא. בתולד-קט

^{יז} **זבחים דף קטז.** – ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע [ובא] שכשנתינת תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל [מלכין] עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהן ואמרו שירה שנאמר (תהילים כט-ט) ובהיכלו כולו אומר כבוד נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמא מבול בא לעולם (אמר להם) (תהילים כט-י) ה' למבול ישב [אמר להם] וישב ה' מלך לעולם כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא שנא' (ישעיה סו-טז) כי (הנה) באש ה' נשפט אמר להן כבר נשבע שאינו משחית כל בשר ומה קול ההמון הזה ששמענו אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש ליתנה לבניו שנאמר (תהילים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן [מיד] פתחו כולם ואמרו (תהילים כט-יא) ה' יברך את עמו בשלום.

המהרש"א מבאר שטעם כששמעו שישראל מקבלים את התורה שבחו מלכי הגוים להקב"ה כי ידעו שישראל עזין שבאומות והתורה תתיש כוחם.

דף על הדף בגמ': כבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם. **הנה הרמב"ן** (בראשית ח, כא) כותב שלא גילה השי"ת זאת לשום בן אדם, רק למשה כשבא לכתוב התורה ע"ש.

זה לשון הרמב"ן – **ויאמר ה' אל לבו.** לא גלה הדבר לנביא בזמן ההוא רק ביום צוותו את משה בכתיבת התורה גלה אליו כי כאשר הקריב נח קרבנו עלה לפניו לרצון וגור שלא יוסיף להכות את כל חי וכבר כתבתי בזה (לעיל ו' ו) סוד נרמז לרבותינו ז"ל. עכ"ל. והקשה הגאון **האדר"ת** זצ"ל בספרו סדר פרשיות (פר' נח) דא"כ איך השיב בלעם: כבר נשבע וכו' ומהיכן ידעו זאת ע"ש.

דף על הדף – בקדושת לוי (לשבועות) מביא מזהר הק' (ח"ג ק"צ ע"ב) כשרצה הקדוש ברוך הוא ליתן התורה לישראל, לפני זה סיבב בין האומות והציע להם לקבל את התורה, אמנם הגוים לא רצו לקבל, ושלחו אותו שיתן את התורה לישראל, ועוד יותר מזה שנתנו מתנות לישראל כדי שישראל יקבלו את התורה ולא הם, ומבאר שם שהמתנות שנתנו, אלו הם הנשמות של הגרים החבויים וטמונים בתוכם, ולכן קורין "רות" בשבועות.

נמצא שע"י נתינת התורה לישראל נתגדל בלעם אע"פ שכבר היה אדם חשוב וזקן יותר ממשה רבנו/ו^י וכנראה גם נביא/ו^י, אבל לפרסום עולמי זכה רק במתן תורה, ובאו אליו כל העולם והוא עמד עצמו על איזה פסוק ואמר להם תורה.

כי אז כשבאו אליו שאלו אותו מה ששאלו ה' למבול ישב [י"ז]/[י"ח] שמא מבול הוא בא להביא לעולם? והוא עמד על אותו פסוק והשיב להם ה' עוז וכו' [י"ח] אמר להם כבר נשבע שלא יביא מבול, וקול ההמון ששמעם, הוא קול הקב"ה שנותן תורה לעמו, שהיתה עימו גנוזה רק להם.

וכן כנ"ל בישראל בעצמן שהם בקדושה ואינם באים ח"ו לבלעם וכיוצא בו. אך כשצדיק גדול אמיתי מגלה חידושים ונעשה רעש גדול כשמתפרסם שזה מגלה חידושים נוראים כאלו, כגון רבנו שאמר/ו^י שהתורה שלו ממקום גבוה ביותר שעדיין שום צדיק לא הוריד משם תורה. ובאמת כשהתחיל להתגלות והתפרסם שמדבר רק מהתכלית ומאס במנהגי ההתוועדות חסידים על מאכל ומשקה, ומוהרנ"ת ורבי נפתלי וליפא דייקא עי"ז התקרבו אליו/ו^י. ומסתמא היו שפחדו שיחמיר עליהם בפרישות מכל

^י **ראה אישי התנ"ך שבסוטה יא.** מבואר שהיה משלש יועצי פרעה לשעבד את ישראל. בזהר ח"ג דף ריב. בלעם היה במצרים ובגללו גורו גזירה שלא יצאו ישראל מעבודתם לעולם. במדרש הגדול (שמות ב כג) בלעם יעץ לפרעה שישחוט יהודים וירחוך בדמם לרפואתו. אלא שכל זה קשה ממה שמביא שם בשם באוצר מדרשים 168 שהיה בן שלשים ושלש כשהרגו פנחס, בשנת ל"ט ליציאת מצרים. אלא שאוצר המדרשים הזה קשה לכל הדעות שהרי לשיטתו נולד אחרי מתן תורה שש שנים.

^י **נראה** מהמבואר במדרש בתי מדרשות הנ"ל שבלעם סבר שעל ידו תינתן תורה לישראל שכבר היה אז נביא, ולא שבמתן תורה זכה לנבואה. מאידך הרי אמר "תמות נפשי מות ישרים" דהיינו כמו האבות הקדושים, ועל כן אולי גם אם לא היה נביא יכול היה לחשוב שמגיע לו להיות מנהיג ישראל, ומסתמא כלפי חוץ היה נראה ונחשב לצדיק גדול.

בבתי מדרשות הנ"ל מבואר שבאמת בלעם כבר במתן תורה רצה לכלותם מרוב קנאה על שמשה נתן להם תורה ולא הוא. אבל עד שלא התכוון לעשות מעשה לא ניטלה ממנו הנבואה, ומאז כבר נקרא קוסם ומנחש ולא נביא. ולפי המהר"ל שבו התקיימה בקשת משה אחרי חטא העגל "ונפלינו אני ועמך וכו'", דהיינו שלא תשרה שכונה על הגויים, למעשה יצא לפועל רק אחרי ל"ח שנים כשבלעם רצה לכלות את ישראל.

^י תהלים כט י

^י **תהלים פרק כט (ט) קול יְדֹד יְחֻלֵּל אֵילֹת וַיִּחַשֵּׁף יַעֲרֹת וַיְהַיֵּךְלוּ בְּלוֹ אִמֵּר פְּבוֹד: (ז) יְדֹד לְמַבּוּל יֵשֵׁב וַיֵּשֶׁב יְדֹד מֶלֶךְ לְעוֹלָם: (יא) יְדֹד עַל לַעֲמוֹ יִתֵּן יְדֹד יִבְרָךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:**

רש"י – ובהיכלו – שיבנה כולו אומר כבוד, הכל יקלסוהו שם ויאמרו ה' למבול ישב בגדולתו יחידי וגם עתה וישב ה' לבדו מלך לעולם, והאילים כליל יחלוף, אבל לעמו יתן עוז וברכת שלום, ורבותינו דרשוהו במתן תורה שנתפחדו ונתבהלו האומות ובאו להם אצל בלעם ואמרו לו מה קול ההמון ששמענו שמא מבול הוא בא להביא לעולם אמר להם כבר נשבע שלא יביא מבול אלא קול ההמון ששמעם, הקב"ה נותן תורה לעמו:

^י שם בפסוק הסגור

^י **חיי מוהר"ן אות שנג** – (יד) אָמַר שִׁדְדָה כָּל הַצְדִּיקִים שֶׁהָיוּ מֵאֲדָם הָרָאשׁוֹן עַד עַכְשָׁיו מֵאִיזָה מְקוֹם הָיוּ, וּמֵאִיזָה מְקוֹם הָיוּ אֲמִירֵי הַתּוֹרָה, וּבְאִיזָה מְקוֹם נִשְׁאָרוּ בְּשַׁעַת הַסְּתָלְקוֹתָם וְהַתְּחִיל לְחַשֵּׁב הַפְּעֵל־שֶׁטוֹב וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָּהּ מִבִּינָה, וְהַמְגִיד וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָּהּ מִחֻכְמָה, אֶף־עַל־פִּי שְׂבִינָה לְמִטָּה מִחֻכְמָה אֶף־עַל־פִּי כֵּן הָיָה אֲמִיר הַתּוֹרָה מֵאִוֶּתֶּה הַבִּינָה שֶׁהָיָה לְמַעַלָּה מִחֻכְמָה. רַבִּי בְּרוּךְ וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָּהּ מִבִּינָה שֶׁהָיָה לְמִטָּה מֵאִוֶּתֶה הַחֻכְמָה, אֲבָל אֵינִי אֲמִיר הַתּוֹרָה מִמְּקוֹם שֶׁהָיָה לְמַעַלָּה מֵאִוֶּתֶה הַחֻכְמָה, וְאֶפְלוּ אִם בָּא אֶצְלִי הַתּוֹרָה מֵאִוֶּתֶה הַחֻכְמָה, אֵינִי רוֹצֶה בָּהֶם, כִּי אֵינִי רוֹצֶה רַק חֲדָשׁוֹת. וְאִיךָ שֶׁהָיָה מִקְבָּל הַתּוֹרָה מִמְּקוֹם שֶׁלֹּא קָבַל שֶׁשֶׁ שֶׁשֶׁ אֲדָם מַעֲלֵם. כֵּן שְׂמַעְתִּי בְּשֵׁם אַחֵרִים בְּשִׁמּוֹ. וְגַם בְּעֶצְמִי שְׂמַעְתִּי פַּעַם אֶחָת שֶׁהַתַּפְּאָר בְּשִׁבְחָה גְּדֹלַת הַתּוֹרָה, וְאָמַר אֲנִי בְּתוֹךְ דְּבָרֵי הַתַּפְּאָרוֹת, הֲלֹא אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהֵיכָן אֵינִי לֹקֵחַ אוֹתָם. וְהַמּוֹבָן מִדְּבָרֵי וּמִתְּנוּעוֹתֵי הַקְּדוּשִׁים אֲנִי הָיָה, שֶׁהָיָה לֹקֵחַ הַתּוֹרָה מִמְּקוֹם גְּבוּהָ וְעֲלִיוֹן מְאֹד:

^י **כמבואר בספר באש ובמים פרק ד'** סיפור התקרבות מוהרנ"ת לרבנו ... – סוחר נמירוב הסמוכה לברסלב, אף הם נכנסו לרבניו, להתברך מפיו ולהתבשר מדברי תורתו. וכששבו הסוחרים לנמירוב מן היריד אשר בברסלב, סיפרו לאנשי עירם דברים מופלאים אודות הצדיק "החדש" שהגיע לעיר, הנוהג בהנהגות מיוחדות במינם: הוא אינו מדבר כלל מעניני עסקי העולם הזה, וכל שיחה הוא מסיט אך ורק לענין התכלית, שהוא עבודת השם... ולועג בפה מלא לכל הוויות העולם כי אך הבל המה. הבאים מהיריד בברסלב אף הוסיפו לומר, שהמנהיג החדש סולד מהנהגת הרבה חסידים העושים מהתוועדויות של אכילה ושתייה עיקר במקום עבודת ה'....

...האף אמנם כי לאזני מוהרנ"ת הגיע זה מכבר שמעו של מוהר"ן ודרכו הנפלאה בעבודת ה', אבל היה זה כאשר רבינו דר עדיין בעיירות רחוקות כמדודיבקה וזלטיפאלי, ולא היה יכול להעלות על דעתו להיעדר זמן כה רב מן הבית ולעשות את הנסיעה הארוכה הלזו, מה גם שאז החלה המחלוקת נגד שיטת רבינו על ידי הסבא משפאלי. ועל הכל ריחפה עליו היראה הגדולה ממשפחתו, מאביו, והעיקר מחזונו המתנגד, שלא נח ולא שקט כל הזמן ועקב אחרי "שחלילה" לא יסתפח לכת החדשה בכל צורה שהיא, ולכן ויתר לגמרי על הריעון לנסוע לרבניו ולתהות על קנקנו....

...חבירו האחר של מוהרנ"ת, החסיד ר' ליפא, כבר זכה לבקר אצל רבינו, ואף להסתופף בצילו בשבת השניה להשתקעותו בברסלב. במוצאי שבת קודש פרשת נצבים, שבו חל הלילה הראשון של סליחות שלפני ראש השנה דשנת תקס"ג, שב ר' ליפא מברסלב לנמירוב לאחר שאצר בקרבו שבת נעלה ונשגבה במחיצת רבו החדש. בהגיע לבית הכנסת לאמירת הסליחות, נעמד בקרן וזית מאחורי התנור, והחל באמירת סליחות בהתלהבות רבה, בקול חזק ובכוונה גדולה תיבה אחר תיבה בדבקות עצומה, שלא כפי הרגלו עד עתה. ר' ליפא שכח עולם ומלואו. מרוב דבקות הוא הגיע כמעט להתפשטות הגשמיות, גם כאשר נאספו סביבו כמה מבני הקהל, וביניהם מוהרנ"ת וחבירו ר' נפתלי, לא חש בכך, הוא המשיך להתפלל בדבקות גם את הפיוטים "ענונו" וכיוצא בהם, שדורך כלל נחפו הציבור באמירתם, ואילו הוא עומד על עמדו ומתחנן לבוראו בכל מילה ומילה במתיקות ובהשתפכות הנפש, כאילו זה עכשיו עמד בתפילה....

הבלי עוה"ז או כאלה שאמרו שהתורה שלו גבוהה מדאי וא"א להבין אותה/כא) **אזי כולם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה, ונאספים אצלו לשמוע ממנו, מחמת הרעש שנעשה ע"י החידושים שמגלה הצדיק הגדול, והוא עומד עצמו על איזה פסוק ואומר להם מה שאומר חידושי תורה יפים והעיקר שלא דורש מהם מה שלפי דעתם הוא יותר מדאי, ושהעיקר היא ההתחזקות :**

עד כאן ביאור חברותא לתורה נז תנינא

מוהרנ"ת ור' נפתלי עומדים מן הצד וצופים בכל זה בהשתוממות. מה אירע לר' ליפא חברים, כיצד חל בו השינוי, הם השיחו ביניהם על כך, וציינו אף את העובדא של אמירת הפיוטים בסוף הסליחות במתינות, כמונה מעות, בדבקות ובהשתפכות. לבו של מוהרנ"ת ניצת מיד, אף הוא חפץ לטעום מאותו אור הגנוז שהאיר לר' ליפא בברסלב... ואכן, לאחר התפילה פנה מוהרנ"ת לר' ליפא ושאלת נפשו עמו: כיצד זוכים לזה. ר' ליפא הטעימו, על רגל אחת, מעט מן הדרך הקדושה ששמע זה לאחרונה בבית מדרשו של רבינו. מיד גמר מוהרנ"ת בדעתו והחליט כי הוא נוסע לברסלב.

כא **ולא הבינו** שתורה של צדיק אמיתי גם כשלא מבין היא טובה לנשמתו ובעוה"ב יבין כמבואר בחיי מוהר"ן אות שפח. והעיקר לקיים גם בלי הבנה.

